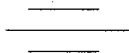

8. Ballagási búcsúztatás

A szokásoknak megfelelően történhet. A gyerekek, a szülők, a hozzátartozók elhelyezkedése után a helyi rendnek megfelelően: a Himnusz, a gyerekbúcsúztatók, versek, énekek, igazgatói búcsúztató, ajándékok, díjak átadása szokott lenni. Az ünnepség általában a Szózat eléneklésével zárul.

9. A ballagás utáni rendezvények

Előre megszervezhető az osztály-fényképezkedés tanárokkal vagy csak az osztályfőnökkel, illetve az osztályfőnök is elbúcsúzik az osztályától. Fontos lehet az előre megszervezett és lebonyolított jó hangulatú bankett is.

MÁTÓNÉ LŐRINCZ IDA
napközis szakvezető, szaktanár
Felsővárosi Általános Iskola
Szeged

Módszertani segédletek a napközi otthoni munkához^{*}

I. A napközis csoportról

A napközi szerves része az általános iskolának. Az iskola életében igen jelentős nevelési feladatai is vannak a másnapi tanulnivalók elkészítése mellett. Ezek: a tanulók erkölcsi érzelmi nevelése, a közösségek kialakítása, a kötelességtudatra, felelősségérzetre való nevelés, a tanulók kulturált magatartásának és beszédének fejlesztése, érdeklődési körük bővítése és látáskultúrájuk fejlesztése.

Mindezekre a jól kialakított csoportközösségekben, a kellő szokásrendek kialakítása és a napirendek helyes megszervezése mellett van lehetőségünk. Ily módon a tanulókat a szabad idő pihentető, szórakoztató és értelmes eltöltésére is neveljük.

Kialakítjuk az egymás iránti figyelmesség, segítőkészség érzését is. Módunk van arra is, hogy rászoktassuk őket egymás munkájának megbecsülésére és a helyes önértékelésre. Házi-rendünk összeállításakor ezeket a szempontokat kell figyelembe vennünk.

1. A napközis csoport minden tanulója *egyenrangú* tagja a csoportközösségnek (választó és választható).
2. A felelősi hálózat kiépítésekor a *csoport választja* meg – nevelői javaslattétel után – a különböző felelősöket (tanulmányi, tisztasági, játék stb.).
3. A felelősök választása rövidebb vagy hosszabb időre történhet (havi, két hónapi, negyedévi). A közösség a munkájukat a nevelő vezetésével rendszeres időközönként értékeli.
4. Minden csoportnak kötelessége vállalt vagy megbízásként kapott feladatát lelkiismeretesen ellátni, képessége és legjobb igyekezete szerint.

---

^{*}Több éves napközis nevelőmunka során szerzett tapasztalat alapján mint lehetséges változatot teszem közzé az itt leírtakat. A szerző.

5. A felelősi hálózat tagjainak a közösség minden tagja engedelmisséggel tartozik feladatuk ellátása közben.
6. A csoportokban veszekedésnek, verekedésnek helye nincs. Az adódó problémákat közös megbeszélésen kell megoldani a nevelő és a felelősök közreműködésével.
7. Mindenki kerülje el a csúfolódást, az irigykedést, az árulkodást, ami a közösség családias, jó légkörét megbontja! *Barátság és szeretet* uralkodjon a csoportban!
8. Kötelességünk kulturált módon viselkedni, szépen és helyesen beszélni, egymás iránt *figyelmességet, türelmet és megértést* tanúsítani!
9. Mindenkit elsősorban keresztnévén, esetleg becenevén szólítani, nem pedig vezetéknevén!
10. A csoport minden tagja legyen segítőkész a nevelők, a csoporttársak és a kisebb gyermekek iránt (tanulópárok, patronálók, csoportmunkák stb.)!
11. Mindenki köteles maga és környezete rendjére vigyázni, a tisztaságra ügyelni, holmiját *nem elhagyni!*
12. Tanulás alatt kötelező a teljes rend, csend és fegyelem. Önálló munkára és önellenőrzésre kell szoknia mindenkinek! *A mi munkánk a tanulás legyen!*
13. Akinek a feladatmegoldás kapcsán problémája van, a csoportban kialakított szokásrend szerint jelezze a nevelőnek!
14. A feladataikkal elkészült gyermekek – társaikat nem zavarva – az arra kijelölt helyen szabadon foglalkozhatnak, de csak csendes szórakozásról lehet szó (olvasás, rajzolás, sakk, malom, origami, rejtvényfejtés, kézimunkázás stb.).
15. A napközis foglalkozásokról a tanulók csak a különböző iskolai, délutáni elfoglaltságokra távozhatnak el (szakkörök, sport, tánc, énekkar stb.).
16. A napközit egyébként csak a *szülő személyes vagy írásos kérésére* hagyhatják el.
17. A tanulás előtti, illetve utáni szabadidős foglalkozások (játék, technikai foglalkozás, kulturális foglalkozás, nevelési beszélgetés) alatt is kötelező a kulturált emberi magatartás. Bár a légkör sokkal szabadabb, barátságosabb, családiasabb, a játékszabályok betartása, az illedelmes magaviselet és a kulturált beszédmód ott is mindenkor kívánatos.
18. Ugyanez vonatkozik a séták, a kirándulások, múzeumlátogatások, tárlatok, mozi-, színházlátogatások esetére is. A fegyelem, a felnőttek iránti tisztelet és udvariasság ott is kötelező. *Napközis közösségünkre és iskolánkra szégyent sehol sem hozhatunk!*
19. A közlekedés szabályait mindenkor tartsuk és tartassuk be! Az idősekkel és a kisebbekkel szemben legyünk különösen figyelmesek! A járműveken legyünk udvariasak!
20. Iskolánk, udvarunk, környezetünk védelme minden napközis tanuló számára kötelesség. Fáinkat óvjuk, gondozzuk!

A húsz pontban leírt házirend minden napközis csoportra nézve kötelező. Ez azonban csak egy általános, irányt mutató keret, amit belsőbb tartalommal a csoportvezetőknek egyéni- leg kell megtölteniük. Ugyanis a nevelő személyiségétől, a csoport összetételétől (fiú, lány, jó képességű, felzárkóztató), életkori sajátosságaitól, átlagos neveltségi szintjétől függően, a csoportok házirendje – szokásrendje – tovább bővíthető, szigorítható, vagy éppen a jó tanáridiák viszony jegyében demokratizálható.

Pl.: A tanulók a nevelővel közösen állapíthatják meg a büntetés és a dicséret, jutalmazás fokozatait.

Együtt tervezhetik meg – az órarend és a délutáni elfoglaltságok ismeretében – a csoport heti rendjét. (Mikor milyen szabadidős foglalkozás legyen?)

A tanulók aktivitásuk és ötletességük szerint önállóan tervezhetik meg a séták, kirándulások stb. útvonalát, programját.

A csoportközösség versenyre hívhatja ki a párhuzamos csoportját (szellemi vetélkedők, játék, sport).

A csoportban a nevelő segítségével ünneplések szervezhetők a tanulók szereplésével, közreműködésével (születésnapok, névnapok, Nőnap, Anyák napja, Mikulás stb.).

Természetesen délutánjaink igen fontos része a tanulás, a felkészülés.

Itt célul tűztük ki:

- a kötelesség- és feladattudat fejlesztését,
- a tanulás mint munka tudatosítását,
- a becsületesség, segítőkészség fejlesztését,
- az idővel való jó gazdálkodást,
- a helyes tanulási sorrendre való szoktatást,
- az egyes tanulási módszerek ismertetését,
- a differenciált tanulmányi munkát,
- a felzárkóztatást és
- a tehetséggondozást.

Nevelési feladataink megoldására naponként lehetőséget kínálnak a déli órák is, amikor átvesszük a gyerekeket az osztálytanítóktól. Ilyenkor akár csoportos, akár egyéni beszélgetést is tudunk folytatni. A gyerekek önkéntes alapon beszélhetnek az előző esti, otthoni történésekről, a jelen délelőtti eseményeiről, a hétvégi időtöltésről vagy bármiről, ami kikívánczozik belőlük. Nap-nap után egyre többen fognak megnyilatkozni. Ez fejleszti kifejezőkészségüket, önálló véleménynyilvánítási képességüket, és ugyanakkor lehetőséget nyújt a nevelőnek a gyermekek és a családok jobb megismerésére is. Az egyéni elbeszélgetések pedig különösen fontosak a hátrányos helyzetű és nehezen nevelhető tanulók esetében. Ilyenkor sokkal őszintébbek, közelebb kerülhetünk hozzájuk, jobban megérthetjük cselekvéseik rugóját. Ezért a napközis nevelő rendszerint jobban ismeri a gyereket, mint osztálytanítója.

A közösségformálás jó eszközei a közös ünneplések is; születésnapok, névnapok a csoportban, Mikulás, Karácsony, Anyák napja, Gyermeknap.

Nevelési feladataink elérésének nagyon fontos területei a szabadidős foglalkozások.

Ezek típusai: nevelési beszélgetés,

kulturális foglalkozás,

technikai komplex foglalkozás,

valamint a játék és sportfoglalkozás.

A foglalkozásnak határozott nevelési célja van. Általános vázlat alapján készülhetünk felületenként az adott témából.

A következőkben mellékelem a foglalkozások általános vázlatait és néhány teljesen kidolgozott foglalkozási vázlatot is.

II. Képességfejlesztés, tehetséggondozás a napköziben

A tanulók képességeinek fejlesztésére és tehetséggondozásra igen jó terület a napközis nevelőmunka. Különösen igaz ez az alsóbb csoportokra, ahol inkább együtt van egész csoport, mivel még a gyerekeknek igen kis hányada jár el délutánonként sport-, szakköri- és más foglalkozásokra, amelyek ugyancsak a képességfejlesztést és a tehetséggondozást szolgálják. Alsós csoportjaink homogének. Minden alsós csoport egy szilárdabb, zártabb, kis közösség, mind tanulmányi munka, mind a nevelőmunka területén. A tanulók több időt töltenek a napközivezetővel, így az könnyebben megfigyelheti és megismertetheti hajlamaikat, adottságaikat. Mindig kerülnek olyan gyerekek, akiknek a családjában észre sem veszik, milyen esetle-

ges képességeket hordoznak magukban. Vagy egyszerűen nem törődnek velük. Résen kell hát lennünk, hogy észrevegyük, melyik tanulónk miből képes többre, mint az átlag! Ha ezt megfigyeltük, akkor következhet a tudatos, céltudatos, irányított fejlesztő munka. (Külön foglalkoztatás, vagy akinél szükséges, a felzárkóztatás, a korrepetálás.)

Tulajdonképpen a napközis foglalkozások mindegyikében van erre több-kevesebb lehetőségünk.

1. A tanulmányi munka során hamar kitűnik, kinek élesebb az esze, gyorsabb a felfogása, jobb a memóriája. Ezeket az egész csoportnál fejleszteni kell a megfelelő tanulási módszerek megválasztásával és állandó ellenőrzéssel, értékeléssel. Vannak azonban olyan képességek is, amivel csak kevesek rendelkeznek. Itt a lényeglátásra, a kiemelés képességeire, az összefüggések felismerésére gondolok. Persze bizonyos mértékben ez is fejleszthető minden tanulóban és fontos is. De ha egy vagy néhány gyerekünknel ezt a tehetséget tapasztaljuk, ezeket fokozott figyelemmel, differenciált foglalkoztatással kell továbbfejleszteni, gondozni. Ezekből a gyerekekből különben igen jó segítőtársai válhatnak a nevelőnek. Közülük kell kikerülnie a tanulmányi felelősöknek, és ők lesznek azok is, akik igen jó tanulópartnerei lehetnek a gyengébb tanulóknak. Az ilyen adottságokkal rendelkezők nem lesznek magolók a felsőben sem, és egyenes az útjuk a továbbtanulás felé is.
2. A kulturális foglalkozások szintén tág terei lehetnek a képességfejlesztésnek, tehetséggondozásnak. Tanulunk verseket, dalokat, mondunk meséket, dramatizálunk olvasmányokat, játszunk szerepjátékokat. Ezek mindig fejlesztik a megőrzőemlékezetet, a kifejezőképességet, a szókincset és a beszédkultúrát. Itt is gyorsan kitűnik azonban, kinek van ezekből az átlagosnál több, színesebb, érdekesebb. Ezeket kell nagyon megfigyelnünk, többet szerepeltetnünk, fejleszteniünk, értékelniünk, és példaként állítani a kevésbé tehetségesek elé. Később pedig olyan szakkörökbe, majd középiskolába irányítanunk, ahol ének, zene, szavaltó, mesemondó, szerepjátszó képességük tovább fejleszthető.
3. A napközi igen kedvelt foglalkozási típusa a *szabad foglalkozás és a sport-játék foglalkozás*. Ez iskolánk jellegéből adódóan még fokozottabb hangsúlyt kap, bár a sport egyébként is az egészséges életmód alapvető eleme. Amikor játék, mozgás közben (tánc közben, úszás közben) megfigyelhetjük a gyerekeket, mindjárt feltűnik az a jó pár tanuló, aki gyorsabb, fürgébb, jobb mozgású, mint a többi, akit magával ragad a küzdelem, az egészséges versenyszellem, a győzni akarás. Lehet, hogy az elméleti tárgyakban nem jeleskednek, de ha irányítjuk őket, ha jó testnevelők, edzők kezébe kerülnek, esetleg még vihetik valamire a sport valamelyik ágában, netán a jövő élsportolói is lehetnek.
4. A napköziben kedvenc időtöltés a *technikai foglalkozás* is. Alig van gyerek, aki ne szeretné. Érthető, hiszen a munka elkészültével közvetlen sikerélményhez juthat. Ezek a foglalkozások fejlesztik a tanulók manuális készségét, ügyességét, ízlését, szépérzékét. Az alkotás örömét nyújtják, és megmozgatják a gyerekek fantáziáját is.

Már az első néhány foglalkozáskor látható, kik az ügyetlenebbek, akikkel sokat kell foglalkozni a nevelőknek vagy az ügyesebb társaknak. Azonban nemcsak ez derül ki, hanem az is, hogy kinek áll jobban kézre az eszköz, kinek van más, újabb, ötletesebb elgondolása, ki rajzol, fest szebben, ki dolgozik nagyobb türelemmel, odaadással, gondosabban és tisztábban, igényesebben. Nekik jobb a kezűességük, a szép iránti érzékük, esetleg művészi hajlammal rendelkeznek.

Ezeket a gyerekeket, ha akad ilyen, segítsük! Adjunk nekik külön munkákat, differenciáltan foglalkoztassuk, bíráljuk, értékeljük. Munkáikat pedig példaként állítsuk, akár kiállításon, pályázaton is.

Vannak gyerekek, akiknél egy-egy képesség, tehetség már korán, akár óvodás korban is kezd megmutatkozni. Másoknál csak jóval később. A mi feladatunk, hogy észrevegyük, segítsük a kibontakozását, felhívjuk rá a figyelmet, megfelelő foglalkoztatást biztosítsunk neki, és helyesen irányítsuk az útját!

Munkánk három képzési szinten, három lépésben valósítható meg:

- I. Az első szint a csoport éves munkatervén alapul. Ebben a nevelés, személyiségfejlesztés mind az öt területén az általános, minden tanulóra vonatkozó fejlesztés elve valósul meg a napközis foglalkoztatási formában (tanulmányi munka, technikai komplex foglalkoztatás, nevelési beszélgetés, sport-játék foglalkozás, kulturális foglalkozás).
- II. A második szinten megfigyeléseink, tapasztalataink alapján a gyerekek érdeklődési köre és adottságai figyelembevételével, kiscsoportokban fejlesztjük tovább felismert képességeiket. Pl. kifejezőkészség, versmondás, ének-zene, kézügyesség, tánc, sport-órák. Mindig aszerint, kinek miben van jobb, több képessége, tehetsége.
- III. A harmadik szintű képzés már emelt szintű az igazán kiemelkedő, tehetséges tanulók számára. Ebben a napközi vezető szerepe már csak az lehet, hogy jó szakemberek, szakörök felé irányítsa a gyermekeket, kellő motivációval és a szülői ház megnyerésével.

A második és harmadik szintű képzésre alkalmas tanulók kiválasztását, a teendő lépéseket és módszereket a gyermekek alapos megismerésének, megfigyelésének és értékelésének kell megelőznie.

A napközis csoportokban és foglalkozásokon elsősorban az irodalom, ének-zenei, vizuális-tételei fejlesztésnek van nagy lehetősége. Lehetséges előiskolája lehet még a későbbi vezetői képességek kibontakoztatásának is. Itt a felelősi hálózat, a csoportönkormányzat fejlesztésének felépítésére, kihasználására kell gondolnunk. Minden egészséges csoportközösség képes „kitermelni” a maga vezetőit kellő nevelői irányítás mellett. A vezetők személyiségének fejlesztése, gazdagítása pedig a napközivezető igen fontos feladata az egész csoport érdekében is.

Munkánkban mindenkor a teljes közösséget kell bázisnak tekintünk, az egész csoportra vonatkozó alapképesség-fejlesztést és személyiségfejlesztést. Önismeretre, helyes önértékelésre szoktatni. Fejlesztani a kritikai érzéket, erősíteni a csoportközösséget (felelősök, tanuló-párok, differenciált csoportok), a feladat- és kötelességtudatot és az egymás iránti felelősségérzetet. Mindezt a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő szinten.

TISZTELETTELJES KÉRÉS ELŐFIZETŐINKHEZ!

Bízunk abban, hogy továbbra is töretlen támogatói, előfizetői maradnak lapunknak. Ennek reményében kérjük minden kedves Előfizetőnket, régieket és újakat, hogy a 2008. évi előfizetési díjat, amely 1500 forint, az alábbi számlára befizetni szíveskedjenek: OTP Csongrád Megyei Igazgatóság, Szeged, Módszertani Közlemények, 11735005-20003933.

Köszönjük megértésüket és támogatásukat.

A MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK KIADÓHIVATALA